

ЮВІЛЕЇ

Леонід Георгійович Розенфельд

З червня минуло 75 років від дня народження та 50-річчя науково-практичної діяльності видатного вченого в галузі рентгенології та медичної радіології, віце-президента АМНУ, начальника науково-координаційного управління АМН України, заступника академіка-секретаря Відділення НАН України, члена-кореспондента НАН України та академіка АМН України, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора медичних наук, професора Леоніда Георгійовича Розенфельда.

Він народився в м. Верхнє Лисичанського району Луганської області у родині лікарів.

Закінчивши в 1954 році лікувальний факультет Київського медичного інституту, працював у медичних закладах Закарпатської та Кримської областей. З 1956 року завідував рентгенологічним відділенням у клініці, якою керував видатний вчений-хірург Микола Михайлович Амосов.

Відтоді й протягом усієї трудової діяльності наукові інтереси Леоніда Георгійовича охоплюють широке коло рентгенологічних проблем і

зокрема щодо важливого розділу клінічної медицини — торакальної хірургії. Він перетворив рентгенологічне відділення клініки на рентген-торакальне, де вперше в Україні виконувалися передопераційні контрастні дослідження серця, стравоходу, легень.

Це стало базою для написання кандидатської дисертації «Рентгенодіагностика дивертикулів пищевода», яку Л.Г. Розенфельд з успіхом захистив у 1967 році. З цієї проблеми він опублікував низку статей у журналах, а також монографії: «Реконструктивная хирургия пищевода», «Рентгенодіагностика опухоль пищевода, органів брюшної порожнини і забрюшинного простору», «Рентгенодіагностика захворювань оперованих органів травної системи».

Новий етап наукової діяльності відомого вченого припав на період, коли Л.Г. Розенфельд у 1967 році очолив відділення рентгенології та радіології в Науково-дослідному інституті отоларингології, керівником якого був видатний український вчений Олексій Сидорович Коломійченко. В цьому інституті Леонід Георгійович працює й донині на громадських засадах, на посаді заступника директора з наукової роботи.

У 1973 році Л.Г. Розенфельд захистив у Москві, в НДІ клінічної та експериментальної хірургії (керівник Б.В.Петровський) докторську дисертацію «Болезни оперированного и искусственного пищевода». З цим інститутом Леонід Георгійович довгі роки підтримує добрі стосунки і видав чимало наукових праць, зокрема з академіком Е.Н. Ванцяном. Вагомий творчий внесок зробив Л.Г. Розенфельд у розробку проблем діагностики захворювань верхніх дихальних шляхів та черепа.

Один із провідних учених медиків України в галузі рентгенології та медичної радіології, він збагатив науку працями дуже важливого наукового значення як для фундаментальної, так і прикладної медицини. В 1988 році під його керівництвом була створена в Україні служба термодіагностики. На основі досліджень академіка НАН та АМН України О.Ф. Возіа-

Челябінському обласному онкологічному диспансеру – 60 років

Челябінський обласний онкологічний диспансер

12 жовтня 2005 р. минає 60 років Челябінському обласному онкологічному диспансеру (ЧООД). В країнах СНД це одна з найавторитетніших установ такого напрямку. Організований відповідно до Постанови СНК СРСР № 395 від 30 квітня 1945 р. «Про заходи щодо поліпшення онкологічної допомоги населенню» за свою 60-річну історію ЧООД перетворився на одну з відомих і базових онкологічних установ Росії.

Величезну роль у становленні диспансеру й онкологічної служби області відіграли перший головний лікар ЧООД заслужений лікар РСФСР І.Н. Назаров* (1945–1953 рр.) і Н.М. Дьячкова, які керували клінікою. У 1953–1976 рр. були відкриті нові відділення: торакальної, абдомінальної, гінекологічної онкології, спеціалізовані радіологічні відділення; одними з перших у країні організовані відділення хемотерапії (1971 р.), а потім і пухлин голови та шиї (1973 р.). Паралельно розвивалися відділення: рентгенодіагностичне, анестезіології і реанімації, радіонуклідної діагностики, лабораторне та ендоскопічне. У 1974 р. на базі ЧООД було засновано Челябінське обласне наукове товариство онкологів, його першим головою стала Н.М. Дьячкова. Значна подія в 1975 р. — створення кафедри онкології при Челябінському медінституті, очолила її в ті роки професор Е.И. Бехтерева.

У 70-ті роки в ЧООД спільно з МНДОІ ім. П.А. Герцена (проф. Е.С.Киселева) і кафед-

рою радіології ЦОЛІУЛ (проф. К.Н. Костромина) проводилися клінічні випробування першого гамма-терапевтичного апарата для внутріпорожнинного опромінення АГАТ-В. До сорокаріччя ЧООД (1978 р.) працівники диспансеру захистили 8 кандидатських дисертацій, внесли 19 рацпропозицій, опублікували 128 журнальних статей.

Напередодні 60-річчя Челябінський обласний онкологічний диспансер — це добре відомий у регіоні й країні лікувально-профілактичний заклад. Тут на високому професійному і матеріально-технічному рівні онкологічним хворим надають усі види висококваліфікованої і спеціалізованої допомоги. Онкодиспансер — клінічна база Челябінської державної медичної академії (ЧДМА), Уральської державної медичної академії додаткової освіти (УДМАДО). На клінічних базах працюють 2 кафедри ЧДМА: онкології та променевої діагностики і променевої терапії; 4 кафедри УДМАДО: онкології і радіології, серцево-судинної хірургії, очних хвороб, урології. Крім того, ЧООД є клінічною базою Проблемної науководослідної лабораторії (ПНДЛ) «Радіаційна онкологія» Південно-Уральського наукового центру РАМН.

Починаючи з червня 1998 р. ЧООД очолює заслужений лікар РФ, член-кор. РАМН, доктор медичних наук професор А.В. Важенин — головний онколог Челябінської області. У диспансері працюють понад 600 співробітників, серед яких 6 заслужених лікарів РФ, 3 заслужених працівники охорони здоров'я, 8 докторів медичних наук і професорів, 40 кандидатів медичних наук, 44 лікарі вищої і 15 — першої категорії.

Онкологічна ситуація в Челябінській області є досить складною (у 2004 році зареєстровано близько 380 випадків на 100 тис. населення області, це 6-те місце в РФ і 1-ше — в УрФО). Щороку в області на злоякісні новоутвори захворюють понад 13,5 тис. і помирає близько 8 тис. чоловік. Разом з тим в останні роки намітилася виразна тенденція до зниження смертності від злоякісних новоутворів. На 2004 рік за цим сумним показником Челябінська область займає тільки

* Усі прізвища в тексті подані російською мовою.

Член-кореспондент РАМН, заслужений лікар РФ,
доктор мед. наук професор Андрій Володимирович Важенін

18-те місце в РФ. Збільшення розриву між захворюваністю і смертністю — вагоме й об'єктивне підтвердження високого рівня ЧООД.

Нині диспансер розрахований на 540 ліжок. У ньому представлені й розвиваються всі види спеціального протипухлинного лікування. Хірургічна служба налічує 9 онкологічних відділень.

Відділення торакальної онкології і судинної хірургії (на 60 ліжок) очолює канд. мед. наук А.А. Лукин. У межах комбінованого, комплексного і багатокомпонентного лікування виконується повний обсяг операцій із приводу раку легені, стравоходу, пухлин грудної клітки і середостіння, зокрема розширені та комбіновані втручання, в тому числі й з пластикою і протезуванням судин. Відділення є базою Центру онкоангіології і ПНДЛ «Нові технології в серцево-судинній хірургії» Південно-Уральського наукового центру РАМН (керівник ПНДЛ — проф. А.А. Фокин).

У структурі роботи відділення абдомінальної онкології (60 ліжок, завідувач канд. мед. наук Е.А. Надвикова) широко представлений хірургічний компонент комбінованого лікування раку шлунка, прямої й ободової кишки, сарком м'яких тканин і пухлин шкіри.

Спеціалізація онкомамологічного відділення (60 ліжок, завідувач Л.П. Кукленко) — рак і передракові дисгормональні захворювання грудної залози.

У відділенні патології голови та шиї, де завідувач В.І. Сычев, а науковий керівник С.В. Яйцев лікують і досліджують рак гортані, язика, слизової порожнини рота, щитоподібної залози та інші патології.

Онкогінекологічне відділення (60 ліжок, завідувач канд. мед. наук Л.Ф. Чернова, науковий керівник — проф. А.В. Жаров) спеціалізується на хірургічному етапі багатокомпонентного лікування раку тіла матки, яєчників, вульви.

Колектив хемотерапевтичного відділення (на 60 ліжок, керівник канд. мед. наук О.А. Гладков) протягом багатьох років, крім успішного лікування онкологічних хворих, бере участь у міжнародних кооперативних дослідженнях ефективності й безпеки хемопрепаратів.

В онкоурологічному відділенні (40 ліжок, завідувач канд. мед. наук П.А. Карнаух) щорічно проходять лікування тисячі хворих на рак нирки, сечового міхура, передміхурової залози і яєчка. На базі відділення розташовано Центр терморадіотерапії.

Амбулаторне хірургічне відділення очолює д-р мед. наук проф. А.В. Привалов. Тут здійснюється лікування передпухлинних захворювань шкіри, грудної залози і періорбітальної ділянки без госпіталізації хворих.

Спеціалізація онкоофтальмологічного відділення (20 ліжок, завідувач канд. мед. наук Л.Е. Семенова, науковий керівник проф. И.Е. Панова) — органозберігальне лікування внутріочної меланоми. Розроблені колективом методики діагностики і лікування онкопатології органа зору в Росії не мають аналогів. На базі відділення працює міжрегіональний Центр онкоофтальмології.

Взагалі в хірургічній службі ЧООД виконується понад 4 тис. операцій щорічно і їх кількість постійно зростає, головним чином, за рахунок розширених, нестандартних і технічно складних утручань.

Радіологічна служба (науковий керівник — член-корр. РАМН, д-р мед. наук, професор, заслужений лікар РФ А.В. Важенін) представлена відділенням радіоонкогінекології на 80 ліжок (завідувач — головний радіолог МОЗ Челябінської області Т.А. Васильєва). «Візитною картою» підрозділу є поєднане хемопроменеве лікування раку шийки матки. Останнім часом чудові результати отримані при термотерапії цього захворювання.

Відділення загальної радіології на 60 ліжок очолює канд. мед. наук Т.М. Шаратура. Тут активно розробляються методики системної променевої терапії метастазів у кістки, головний мозок.

Відділення амбулаторної променевої терапії очолює канд. мед. наук Е.Ю. Кандакова. Понад 100 пацієнтів щоденно одержують високотехнологічне променеве лікування, зокрема й фотонно-нейтронну терапію.

Поліклінічною службою ЧООД керує Н.В. Игнатова. Основна методична діяльність — робота з онкологами районів області, забезпечення контролю і спостереження за хворими лежить на плечах співробітників поліклініки, які сумлінно виконують усі завдання.

Одним з унікальних підрозділів, що рідко зустрічаються в структурі онкологічних установ Росії, є терапевтичне відділення (завідувач проф. В.Л. Дмитриев). Організація в 2000 р. цього відділення значно розширила можливості ЧООД у супроводі високотехнологічного і важкого в звичайних умовах спеціального лікування.

Відділення реанімації й анестезіології (завідувач канд. мед. наук Г.А. Кожевников) на 13 ліжках проводить інтенсивне лікування післяопераційних пацієнтів. Повне переоснащення відділення в 2000–2004 рр. сучасною дихальною і відстежуючою апаратурою значно розширило можливості інтенсивної терапії в ЧООД.

Операційне відділення (завідувач канд. мед. наук Р.Э. Раск) має 12 добре обладнаних операційних залів. Підтримка санітарно-епідемічного режиму у відділенні здійснюється унікальною системою очищення і спрямованою ламінарною циркуляцією повітря, розробленою фахівцями ВВК Челябінської області у співдружності із співробітниками ЧООД.

Диспансер оснащений сучасним устаткуванням і апаратурою: лінійними прискорювачами (SL-15, SL-20), рентгенівськими спіральними комп'ютерними томографами, новітніми цифровими рентгенівськими апаратами. Спільно з підприємствами ВВК реалізуються спільні програми, що не мають аналогів у Росії: з 1999 р. функціонує Уральський центр нейтронної терапії (структура багато в чому унікальна для РФ), створюється Центр позитронно-емісійної томографії (ПЕТ-центр), що уособлює прорив у діагностиці злоякісних новоутворів. У диспансері пройшов клінічні іспити й ус-

пішно експлуатується перший вітчизняний комп'ютерний томограф РКТ-01.

На базі ЧООД функціонують унікальні центри: нейтронної терапії, онкоангіології, онкоофтальмології, пластичної і реконструктивної онкології, паліативної онкології, термотерапії, фотодинамічної терапії.

Сучасна матеріально-технічна база і кадровий потенціал дозволяють щорічно приймати на спостереження і дообстеження понад 52 тис. пацієнтів, а в стаціонарних умовах лікувати близько 9 тис. хворих, виконувати майже 4 тис. найскладніших операцій.

В останні роки співробітниками обласного онкологічного диспансеру опубліковано понад 1200 друкованих праць, зокрема понад 400 статей у центральних журналах і монографій, отримано 9 патентів на винаходи, подано 2 свідоцтва на корисну модель 120 раціоналізаторських пропозицій. З успіхом підготовлено і захищено 51 дисертацію, серед них 8 докторських.

Челябінський обласний онкологічний диспансер — не тільки професійний, науковий, але й громадський центр онкології на Уралі. Активно працює Асоціація лікарів онкологічного профілю Челябінської області, щомісяця на її засіданнях на базі ЧООД заслуховується й обговорюється до 5 оригінальних доповідей. Для багатьох онкологів — здобувачів наукового ступеня виступ на засіданні Асоціації стає точкою відліку наукової кар'єри.

Очолює Асоціацію онкологів УрФО (колективного члена Асоціації онкологів Росії) член-кореспондент РАМН, заслужений лікар РФ, доктор медичних наук професор А.В. Важенн.

Почесний 60-річний ювілей Челябінського обласного онкологічного диспансеру яскраво свідчить про великі досягнення колективу, насамперед, про високу наукову зрілість, глибоке розуміння головного завдання онкології — запобігти хворобі, зберегти здоров'я кожної людини.

Вітаючи колектив диспансеру з 60-річчям, сподіваємося, що його колектив не зупиниться на досягнутому, а продовжуватиме пошук нових ефективних шляхів для подолання тяжких захворювань.

нова, директора Інституту урології й нефрології, який заснував першу в Україні лабораторію термодіагностики, Леонід Георгійович створив перший в Україні Центр термодіагностики.

Вчений став фундатором розробки теоретичних і практичних аспектів нового напрямку променевої діагностики — неіонізувального, абсолютно нешкідливого, екологічно безпечного методу — дистанційної термографії. Його монографії «Основы клинической дистанционной термодиагностики» (1988), атлас «Клиническая термодиагностика» (1991), «Компьютерная диагностика» (1993) є основою для подальшого розвитку цього перспективного напрямку клінічної медицини. Леонід Георгійович постійно вдосконалює рентгенорадіологічні методики в отоларингології, займається автоматизацією променевого лікування пухлин вуха, горла, носа.

Про багатогранність таланту вченого, широку ерудицію свідчать ряд робіт, які виявляють розмах його наукових інтересів, наприклад, цикл праць щодо поєданого застосування НВЧ-гіпертермії та променевої терапії. В його монографії «Принципы поиска решений медицинских проблем» (1990) запропоновано нові оригінальні підходи до розв'язання задач теоретичної і клінічної медицини. Велике значення для медичної науки і практики має довідник «Радиологічна термінологія» (1999, у співавт.), що містить 12000 термінів (українською, англійською, російською мовами) і має рівень понятійного довідника з усіх розділів сучасної медичної радіології. Переклад та видання «Протоколів променевої терапії» (Протиракового дослідного Центру Британської Колумбії, Канада) (2000, у співавт.) знайомить українських терапевтичних радіологів із системою терапії, великою мірою концептуально відмінною від тієї, якою в Україні користувалися до видання цих протоколів. Новим напрямком різноманітної наукової діяльності Л.Г. Розенфельда є вивчення механізмів демінералізації кісток при космічних польотах. Учений цілеспрямовано займається розробкою нових підходів до вивчення цієї проблеми, оснований на методах електронного парамагнітного, ядерного магнітного і подвійного електронно-ядерного резонансу. Ці дослі-

дження цінні не тільки для космічної медицини, але й сприятимуть більш успішному застосуванню резорбуючих імплантатів в ортопедії, травматології і стоматології. Першим в Україні виданням у галузі магнітнорезонансних зображень стала монографія «Магнітнорезонансні зображення: фізичні принципи, поняття, термінологія» (2003, у співавт.).

Л.Г. Розенфельду належить 25 винаходів та патентів, він автор понад 350 наукових праць, зокрема 16 монографій, 3 навчальних посібників. Особливу увагу вчений приділяє підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації. Під його керівництвом захищено близько 25 докторських та кандидатських дисертацій. Колишні його учні вже очолюють кафедри, стали професорами, доцентами.

Практична клінічна рентгенологія не може бути самоціллю, вона покликана працювати насамперед на клінічні дисципліни, переконаний Леонід Георгійович, тому й зрозуміла його тісна творча співпраця з такими видатними клініцистами, як М.М. Амосов, О.Ф. Возіанов, О.С. Коломійченко, Б.В. Петровський.

Л.Г. Розенфельд зберіг добру пам'ять і вдячність до свого другого вчителя О.С. Коломійченка і в 1990 році видав монографію «Олексій Сидорович Коломійченко», в якій висвітлив життєвий шлях, наукову, педагогічну, організаційну та громадську діяльність видатного українського отоларинголога, засновника Київського науково-дослідного інституту отоларингології.

Людина високого громадського обов'язку, вимоглива й принципова як до себе, так і до інших, талановитий організатор Л.Г. Розенфельд протягом багатьох років веде відповідальну науково-організаційну роботу. Коли почалося становлення України як самостійної держави, йому було доручено очолити Вчену медичну раду МОЗ України. За цю роботу Леонід Георгійович одержав багато почесних відзнак. У 1993 році на запрошення Президента-засновника Академії медичних наук Олександра Федоровича Возіанова Л.Г. Розенфельд перейшов на роботу до Президії АМН України, де і нині обіймає посаду віце-президента АМНУ, начальника науково-координаційного управління.

Напружену наукову та науково-організаційну діяльність Л.Г. Розенфельд поєднує з великою громадською роботою. Він брав активну участь у будівництві комплексу районної лікарні в м. Шполі Черкаської області, що носить тепер ім'я братів Коломійченків. Його виняткова працездатність, висока наукова ерудиція, компетентність одержали широке визнання і заслужену оцінку серед колег і громадськості. Л. Г. Розенфельд є куратором роботи 7 проблемних комісій МОЗУ та АМНУ з напрямку «Медицина екстремальних ситуацій», керівником комісії з протирадіаційних та фармацевтичних препаратів Державного Фармакологічного центру МОЗ України, тривалий час був експертом Європейського бюро ВООЗ з питань здоров'я та навколишнього середовища, є членом Президії Вченої медичної ради МОЗУ, членом редакційних рад та редакційних колегій багатьох журналів. На сьогодні він — заступник голови експертної комісії ВАК України.

Наукову та громадську діяльність Л.Г. Розенфельда оцінено високими державними нагородами — відзнакою Президента України; орденом 3-го ступеня «За заслуги» та численними Почесними грамотами.

Своє 75-річчя Л.Г. Розенфельд зустрічає у розквіті творчих сил і являє собою яскраву особистість, якій притаманне дивовижне бачення світу і його краси.

Щиро вітаємо Леоніда Георгійовича зі славетним ювілеєм і бажаємо йому творчої наснаги, міцного здоров'я, нових творчих успіхів та невичерпної енергії на ниві розбудови нашої держави і збереження здоров'я українського народу.

Академія медичних наук України

*Інститут медичної радіології
ім. С.П. Григор'єва АМНУ*

Редакція «Українського радіологічного журналу»